

DİYARBAKIR 2 NO.LU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2024/23

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 19/4/2024 tarih ve 2024/414 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

I. GİRİŞ.....	1
II. GENEL BİLGİLER	3
A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler	3
B. Kurum Personeli.....	3
C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler	5
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	5
A. Fiziksel Koşullar	5
B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri	10
C. Beslenme.....	13
D. Sağlık Hizmetleri	14
E. Psiko- Sosyal Servis Hizmetleri	17
F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Etkinlikler	20
G. Dış Dünya ile İletişim.....	23
IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	26
A. Değerlendirme.....	26
B. Tavsiyeler.....	26
1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	26
2. Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye	28
3. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler.....	28

AIÖK	: Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
ARDEF	: Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	: Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
BM	: Birleşmiş Milletler
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
SEGBİS	: Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YARDM	: Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesine göre: *“Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir.”*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 25-26/9/2023 tarihlerinde Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... yer almıştır.

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. TİHEK Heyeti tarafından Kurum İdaresine, UÖM'e, ziyaretin amacına ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti odaların bulunduğu alan ve eklentilerde incelemeler gerçekleştirmiştir. İdarenin dahli olmadan farklı gruplardan mahpusların bulunduğu odalar seçilerek buradaki mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı hususu aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel odalarda bulunmamıştır. Buradaki görüşmelerin ardından sağlık servisi, psiko-sosyal servis, manevi rehberlik servisi, kütüphane, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme odaları, ziyaretçi odaları, açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş, ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu kararı ve Başkanlık makamının 21/9/2023 tarihli ve 26984 sayılı oluruna istinaden 25-26/9/2023 tarihlerinde Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülere ifade etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Diyarbakır il merkezine 16 kilometre mesafede bulunan ve 8/9/2020 tarihinde hizmete açılan Kurum, 31.385 m²'lik açık alan üzerine inşa edilmiş olup 22.345 m² kapalı alana sahiptir.

10. Kurumun da içerisinde bulunduğu Diyarbakır Ceza İnfaz Kurumları Kampüsüne ulaşımın, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından toplu taşıma araçları ile sağlandığı; her gün 08.00-17.00 saatleri arasında 15 dakikada bir, 17.00-23.00 saatleri arasında ise 30 dakikada bir servis hizmeti verildiği öğrenilmiştir. Ayrıca kampüs girişinde taksi durağının olduğu görülmüştür.

11. Kuruma, BM İşkenceyi ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezayı Önleme Alt Komitesi (SPT) tarafından da 9/9/2022 tarihinde bir izleme ziyareti gerçekleştirildiği ancak ziyarete ilişkin henüz bir rapor yayımlanmadığı veya Kuruma herhangi bir dönüşte bulunulmadığı öğrenilmiştir.

B. Kurum Personeli

12. Kurumda 217 personel³ görev yapmakta olup personelin çoğunluğu lisans mezunudur⁴. Personelin ünvan ve sayı dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

ÜN VAN	KADIN	ERKEK	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	-	1	1
Kurum İkinci Müdürü	-	1	1
İdare Memuru	1	1	2
Öğretmen	1	1	2
Psikolog	2	-	2
Dış Hekimi	1	-	1

³ Kurumda 3 sözleşmeli, 214 kadrolu personel bulunmaktadır.

⁴ Personelin eğitim durumuna göre dağılımı; 2 yüksek lisans mezunu, 123 lisans mezunu, 70 ön lisans mezunu, 22 lise mezunu şeklindedir.

Bilgisayar İşletmeni	1	1	2
Cezaevi Kâtibi	1	-	1
Memur	1	2	3
Sağlık Memuru	1	-	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	-	7	7
İnfaz ve Koruma Memuru	6	188	194
TOPLAM	15	202	217

13. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede sağlık memuru sayısının yeterli olmadığı ifade edilmiştir.

14. Kurumda gündüz ve dörtlü vardiya sistemi⁵ olmak üzere iki farklı mesai tipi uygulanmaktadır. Gündüz mesai sisteminde; vardiya sisteminde görevlendirilenlerin dışında kalan diğer personel 08.00 – 17.00 saatleri arasında çalışmaktadır. Vardiya sisteminde görevli personel ise 08.00 – 20.00 ile 20.00 – 08.00 saatleri arasında çalışmaktadır.

15. Kurumda görev yapan personelin belirli dönemlerde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne planlanan, yüz yüze veya çevrim içi şekilde sunulan farklı konularda eğitimlere katıldığı ifade edilmiştir. Kurum personelinin 2020 yılında; Psikososyal Servis Araştırma ve Değerlendirme Formu (ARDEF) – Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS), Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale (YARDM), Emanet Para ve Kıymetli Eşya İşlemleri Eğitimi, Liderlik ve Yöneticilik, ARDEF- BİSİS Mahkûm Kabul eğitimlerine; 2021 yılında, Firar ve Firar Girişimlerini Önleme, Ceza Tehiri ve Bulaşıcı Hastalıklar Sağlık Uygulamaları, İyi Hal Uygulamaları, Asayiş ve İyi Hal Uygulamaları, Kuruma Kabul İşlemleri, Personel Disiplin İşlemleri, Hükümlü Disiplin İşlemleri, Emanet Eşya İşlemleri, Ceza İnfaz Sisteminin Uluslararası ve Avrupa Birliği Standartlarına Uyum Kılavuzu Eğitimi (CARE AB Projesi), İşyurtları Eğitimi, Ziyaret Kabul İşlemleri, Eşik Puan ve Erken İyileşme Uygulamaları eğitimlerine; 2022 yılında, Mesleki ve Resmi Yazışma Kuralları, Telefonla Görüşürme İşlemleri, Manevi Rehberlik İşlemleri, Pozitif Psikoterapi Temelli Psikolojik Eğitim ile İlk Yardım Eğitimi, İnsan Hakları Eğitim Programı, Mektup Okuma İşlemleri, Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri ve Firar Önleme eğitimlerine; 2023 yılının

⁵ Dörtlü vardiya; 08.00 - 20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00 - 08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte ise İntihar ve İntihar Önleme Eğitimi ile Acil Durum ve Kriz Yönetimi eğitimlerine katıldığı tespit edilmiştir.

16. Kurum tarafından gönderilen bilgi-belgeden Kurum personelinin, hassas gruplara yaklaşım konusunda herhangi bir eğitim almadığı görülmüş, personelle yapılan görüşmelerde de bu tarz bir eğitime ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

17. Ziyaret tarihinde Kurumda fiilen tutulmakta olan 257 hükümlü, 67 tutuklu ve 50 hükümlü olmak üzere toplam 374 mahpus olduğu bilgisi edinilmiştir. Bu mahpuslardan 13'ü yabancı⁶ uyrukludur. Mahpusların hepsi erkek olup ziyaret tarihinde çocuk mahpus bulunmamaktadır.

18. Kurum genelinde ziyaret tarihinde kronik rahatsızlıkları olan 84 mahpus⁷ bulunduğu öğrenilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

19. A, B ve C olmak üzere birbirine bağlantılı 3 bloktan oluşan ve 2 katlı olarak inşa edilen Kurumun 485 kişilik kapasiteye sahip olduğu öğrenilmiştir.

20. Kurumda, 107 adet tek kişilik, 126 adet üç kişilik odanın yanı sıra 2 adet geçici oda ve 5 adet de disiplin odası⁸ mevcuttur.

21. Odaların ve havalandırma bahçelerinin alanlarını içeren tablo aşağıdaki gibidir:

Tek Kişilik Odaların Yaşam Alanı	12 m ²
Tek Kişilik Odaların Tuvalet/Banyo Alanı	2,6 m ²
Tek Kişilik Odaların Havalandırma Bahçesi	23,5 m ²

⁶ 1 Irak, 12 Suriye uyruklu yabancı mahpus bulunmaktadır.

⁷ Söz konusu kronik rahatsızlıkların dağılımı; 13 kalp, 6 tansiyon, 7 diyabet, 6 epilepsi, 2 Hepatit B, 1 Hepatit C, 1 Kanser, 32 ruhsal hastalıklar (bipolar, psikoz, şizofreni, kişilik bozukluğu, duygu durum bozukluğu), 1 işitme kaybı, 4 migren, 1 nöropatik ağrı, 2 fiziksel engelli, 1 tembel bağırsak sendromu, 5 astım, 2 kronik bronşit şeklindedir.

⁸ Hücreye koyma cezasının infaz edildiği oda.

Üç Kişilik Odaların Yaşam Alanı	21 m ²
Üç Kişilik Odaların Yatma Alanı	19,5 m ²
Üç Kişilik Odaların Tuvalet/Banyo Alanı	2,6 m ²
Üç Kişilik Odaların Havalandırma Bahçesi	32,6 m ²
Yumuşak Odaların Alanı	15,5 m ²
Disiplin Odalarının Alanı	12,5 m ²
Disiplin Odalarının Tuvalet/Banyo Alanı	2,6 m ²

22. Tek kişilik odalarda genel olarak birer adet demir karyola ve dolap, plastik masa ve sandalye ile evye, musluk bataryası ve tezgâhtan oluşan küçük bir mutfak alanı mevcuttur. Odaların çoğunda, mahpusların kantinden satın almak suretiyle edindiği televizyon ve vantilatörün olduğu görülmüştür. Odalarda ayrı bir bölümde tuvalet ve banyo alanı bulunmaktadır. Tek kişilik odalarda oda içinde kamera olmadığı, yalnızca havalandırma bahçelerinde kamera bulunduğu görülmüştür.

23. Tek kişilik odalardan bir tanesi engelli odası⁹ olarak tasarlanmış; odadaki mutfak evyesi, lavabo, ayna ve banyo bataryası diğer odalara göre daha alçakta konumlandırılmıştır. Ayrıca diğerlerinden farklı olarak bu odadaki tuvalet, alafranga tarzda tercih edilmiş ve hem tuvaletin hem de lavabonun yanında tutunma barlarının duvara monte edildiği görülmüştür.

24. İki katlı şekilde inşa edilen 3 kişilik odaların üst katında üçer adet demir karyola ve demir dolap bulunduğu; ortak yaşam alanı olarak tasarlanan alt katta ise mutfak alanı, tuvalet ve banyo ile 1 adet plastik masa ve 3 adet plastik sandalye olduğu görülmüştür. Üç kişilik odalarda üst katta kamera bulunmamakta; ortak yaşam alanı olan alt katta ise koğuş kapılarının hemen üstünde ve havalandırma bahçelerinde birer adet kamera bulunmaktadır.

25. Odaların hepsinde, oda kapılarının hemen yanına konumlandırılmış şekilde acil durum butonları mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede acil çağrı butonlarının çalışır vaziyette olduğu görülmüştür. Görevli personel tarafından, mahpusların acil

⁹ BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: “Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.”

durum butonlarını genelde dilekçelerinin akıbetini öğrenmek, kantin fişi vermek, deterjan istemek vb. durumlar için amacı dışında kullandığı belirtilmiştir.

26. Kurumda her koğuşa ait havalandırma bahçesi bulunmaktadır. Havalandırma bahçesi kapılarının sabah saat 07.00’de açıldığı, akşam ise havanın kararmasından bir saat önce kapatıldığı ifade edilmiş; sisli ve görüş mesafesinin azaldığı durumlarda kapıların, İdare tarafından uygun görülen herhangi bir saatte de kapatılabileceği belirtilmiştir.

27. İnfaz rejimi nedeniyle tekli koğuşlarda kalan, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpusların havalandırma bahçesine çıkış saatleri ise Kurum İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile belirlenmektedir. Bu mahpusların, bahsedilen kararlardaki saat aralıklarında havalandırma bahçesinden faydalandığı beyan edilmiştir. Görüşülen mahpuslardan havalandırma bahçesinden faydalandırılma konusunda herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

28. Kuruma kabulü yapılan mahpusların kalıcı koğuşları belirlenene kadar geçici odaya yerleştirildikleri ve burada en fazla 1 gün süreyle tutuldukları dile getirilmiştir.

29. Geçici odaların birinde 5 ranza, 7 dolap, 1 masa, 3 sandalye; diğerinde ise 4 ranza, 4 dolap ve 1 masa bulunmaktadır. Her iki odada da 1 tuvalet, 1 lavabo ve mahpusların kendine zarar vermesini önleyecek şekilde duvara gömme şekilde tasarlanmış duş bölmesi mevcuttur. Odaların havalandırması ve doğal aydınlatması, tavana yakın şekilde yerleştirilen demir parmaklıklı vasistas pencerelerle sağlanmaktadır. Ziyaret tarihinde odaların temiz ve havadar olduğu gözlenmiştir. Ziyaret tarihinde ranzalarda yatak olmadığı görülmüş; görevli personel tarafından yatakların, gelen mahpusa zimmetli şekilde odaya yerleşmeden hemen önce verildiği ifade edilmiştir.

30. Kurumda hücreye koyma disiplin cezasının infaz edildiği odalarda ise birer adet demir yatak ve dolap ile ayrı bir bölümde tuvalet, lavabo ve duş alanı bulunmaktadır. İncelenen “T1” numaralı disiplin odasında; odanın pencere camının kırıldığı ve cam kırıklarının, ziyaret tarihinde temizlenmemiş olduğu; oda tuvalet ve banyosunun da kirli halde bulunduğu görülmüştür. Disiplin odalarını gösterir kamera bulunmadığından Ziyaret Heyeti tarafından söz konusu camın kırılmasına ilişkin herhangi bir izleme yapılamamıştır.

31. Kurumda 2 doku hasarı ve travma önleyici oda¹⁰ mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından yumuşak odalarda yapılan incelemede; oda kapılarının iç kısmı da dâhil olmak üzere odaların tamamen yumuşak malzeme ile kaplandığı görülmüştür. Odalarda, birer adet zeminin altına doğru ilerleyen plastik boru şeklinde (tuvalet taşı olmayan) tuvalet bulunmaktadır. Sifon ya da tuvaleti temizlemek için herhangi bir sistem bulunmadığı gözlenmiştir.

¹⁰ “Yumuşak oda” veya “süngerli oda” olarak da bilinmektedir.

32. Her odada odaların karşılıklı iki ucunda, tavana monte edilmiş halde ikişer adet kamera bulunmaktadır. Kamera kayıtlarının incelenmesi sonucunda, kameraların tuvalet kısımlarını gördüğü tespit edilmiştir.

33. Havalandırma ve doğal aydınlatma; tavana yakın şekilde konumlandırılmış, dışarıdan demir parmaklıklı, dağılmayan cam özellikli vasistas pencereyle sağlanmaktadır. Tavanda ayrıca bir havalandırma menfezi de mevcuttur. Odalardaki yapay aydınlatma ise tavana gömme şekilde yerleştirilen led lambalar aracılığıyla sağlanmaktadır.

34. Odalarda çağrı butonunun bulunduğu görülmüş, Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede çağrı butonlarının çalışır vaziyette olduğu anlaşılmıştır.

35. Ziyaret tarihinde odaların temiz olmadığı görülmüş özellikle odalardan birinde ağır ve kötü bir koku olduğu anlaşılmıştır.

36. Görevli personel tarafından yumuşak odanın uzun süredir kullanılmadığı; kullanılması halinde de mahpusun odada tutulması hususunda sabit bir süre olmadığı ancak görevli infaz ve koruma memuru tarafından her 15-20 dakikada bir yumuşak odaya konulan mahpusun kontrol edildiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak içerisinde mahpus bulunması halinde yumuşak odaların, merkez kontrol biriminde görevli vardiya personeli tarafından da kameralardan anlık şekilde izlendiği belirtilmiştir.

37. Ziyaret Heyeti tarafından yumuşak odada tutulanların kaydına dair defter incelenmiş; defterin düzenli şekilde tutulduğu ve kayıtlara göre odanın en son 18/4/2023 tarihinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Defterde, mahpusların yumuşak odaya alınma sebepleriyle ilgili “oda kapı ve duvarlarına vurduğu için”, “kendine zarar verme” ve “agresiflik” gibi gerekçeler yazılmıştır.

38. Yumuşak odanın kullanıldığı tarihlerin, Kurumdaki kameraların kayıt saklama süresi olan 6 aylık süreyi aşması dolayısıyla Ziyaret Heyeti tarafından odaların kullanımına dair kamera kaydı izlemesi yapılamamıştır.

39. Ziyaret tarihinde Kurumda İnternet Protokolü (IP) sistemine entegre şekilde çalışan 649 adet kamera bulunduğu belirtilmiştir.

40. Güvenlik kameralarından gelen görüntüyü kaydeden DVR¹¹ cihazının özelliğine göre değişmekle birlikte kamera kayıtlarının ortalama 6 ay geriye dönük olarak saklandığı belirtilmiş; Ziyaret Heyeti tarafından merkez kontrol biriminde yapılan incelemede de bu husus teyit edilmiştir.

¹¹ Güvenlik kameraları üzerinden gelen görüntüyü kayıt altına alabilen cihazlara Dijital Kayıt Cihazı (DVR) adı verilmektedir.

41. Kurumun suyunun önceden 6 adet artezyen kuyusundan gelen suyun arıtılmasıyla elde edildiği, yapılan çalışmalar neticesinde artık şebeke suyu kullanıldığı ve artezyen kuyularının kapatıldığı ifade edilmiştir.

42. İdare tarafından odalara su dağıtımının, oda girişlerindeki su sayaçları ve otomasyon sistemi ile sağlandığı, ziyaret tarihinde mahpusların günlük 200 litre soğuk ve 80 litre sıcak su kotasına sahip olduğu bilgisi verilmiştir. Kurumun sıcak su ihtiyacının Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından merkezi doğalgaz sistemi ile sağlandığı öğrenilmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumun otomasyon sisteminin bozuk olması sebebiyle mahpuslara herhangi bir su kotasının uygulanmadığı belirtilmiştir.

43. Birebir görüşme sağlanan bazı mahpuslar tarafından soğuk su konusunda sorun yaşamadıkları ancak sıcak suyun sık sık kesildiği ifade edilmiştir. Durum, son görüşme esnasında İdareye iletilmiş; zaman zaman arızaların yaşanabildiği ve gerekli onarımın yapılması süresince suların kesilebildiği ancak bunun dışında da Diyarbakır ilinin yazın çok sıcak olması sonucu yaşanan kuraklık nedeniyle su kesintilerinin olabildiği dile getirilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde ziyaret tarihinde sıcak suyun aktığı görülmüştür.

44. Kurumda odaların temizliği, odada kalan mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Pandemi döneminin başından ziyaret tarihinden bir ay öncesine kadar haftalık olarak temel temizlik malzemelerinin (sabun, yüzey temizleyici, bulaşık deterjanı ve çamaşır suyu) Kurum tarafından ücretsiz verildiği ancak artık mahpuslar tarafından kantinden satın alındığı hem Kurum İdaresi hem de görüşülen mahpuslar tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca Kurum İdaresi tarafından maddi durumunun iyi olmadığını, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerinin durum gösterir belgeleriyle ispatlayan mahpusların ihtiyaç duyduğu temizlik malzemelerinin, Kurum tarafından karşılanmaya devam edildiği bilgisi eklenmiştir.

45. Kireç çözücü, çamaşır suyu gibi kimyasal maddelerin Kurum İdaresinin kontrolünde kullanıldığı ve odalarda bulundurulmasına müsaade edilmediği ifade edilmiş; ziyaret anında odaların dışında hemen kapı girişinde kireç çözücü ve çamaşır suyunun ambalajında tutulduğu görülmüş ve odalara talep halinde, yarım çay bardağı kadar verildiği belirtilmiştir.

46. Kurumda İşyurdu Müdürlüğü tarafından işletilen Çamaşır Yıkama ve Kurutma Atölyesi mevcut olup haftanın 2 günü hizmet veren atölyede, 3 adet çamaşır makinesi ile 3 adet çamaşır kurutma makinesi bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde, deterjan ve yumuşatıcı işyurduna ait olmak üzere bir file çamaşırın; 20 TL bedel karşılığında yıkanıp kurutulduğu ifade edilmiştir.

47. Kurumda Halk Eğitim Merkezinden gelen usta öğretici berber tarafından saç-sakal kesim kursunun verildiği bir atölye bulunmaktadır. Atölyede her biri lavabolu olan 4 tezgah olduğu, atölyenin genel itibarıyla temiz ve düzenli tutulduğu, atölyede kullanılan ürünlerin dezenfekte edilebilmesi için otoklav makinesinin de bulunduğu görülmüştür.

48. Kurumun, aynı kampüste yer alan Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumunun merkezi doğalgaz sistemi ile ısındığı bilgisi verilmiştir. Tek kişilik odalarda birer adet, üç kişilik odalarda ise her katta bir adet olacak şekilde kalorifer petekleri konumlandırılmıştır. Yine bloklarda, Kurumun ziyaret edilen tüm eklentilerinde kalorifer peteklerinin olduğu ve odaların konumlandırıldığı koridor boyunca kalorifer peteklerinin bulunduğu görülmüştür. Mahpuslarla yapılan birebir görüşmelerde ısınma konusunda sorun yaşamadıkları öğrenilmiştir.

49. Ziyaret tarihinde incelenen belgelerden, dışarıdan hizmet alımıyla Kurum genelinde 2023 yılı boyunca her ay düzenli olarak haşere ve kemirgenlere karşı ilaçlama yapıldığı ve Kurumun en son 8/9/2023 tarihinde ilaçlandığı anlaşılmıştır.

50. Kurum odalarında, koridorlarında ve eklentilerinde yangın sensörlerinin tavana monte edilmiş olduğu görülmüştür. Tüm blokların tavanına, yangın çıkması halinde suyun hızlı bir şekilde Kurum içerisinde iletilmesini sağlayacak yangın tesisat boruları yerleştirilmiştir. Ayrıca koridorların başında, içinde yangın tüpleri olan ve olası bir yangın durumunda yapılması gerekenlerin yazılı olduğu yangın teçhizat dolapları mevcuttur.

B. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

51. Görevli personel tarafından mahpusların Kuruma ilk kabullerinin yapılması esnasında kişinin kaba üst araması ve kimlik doğrulamasıyla birlikte UYAP'a gerekli kayıtlarının yapıldığı, ardından mahpusun üst arama odasına alındığı ve mevzuata¹² uygun şekilde detaylı üst aramasının tamamlandığı, arama esnasında personelin mutlaka eldiven

¹² 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre; " a) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir.

b) Arama sırasında önce bedenün üst kısmındaki giysiler çıkartılır, bedenün alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılır. Bu giysiler de mutlaka aranır.

c) Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir ve görevli tarafından eldiven kullanılır. Aranan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir.

ç) Detaylı arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir ve işlem tutanağa bağlanır, tutanakta arama yapan görevliler ile hükümlünün imzası bulunur. Hükümlünün imzadan kaçınması hâlinde bu durum tutanağa geçirilir."

kullandığı ve mahpusa tek kullanımlık önlük verildiği; bu esnada mahpusun çıkarmış olduğu kıyafetlerin X-Ray cihazından geçirildiği, varsa mahpusun yanında getirdiği diğer eşyanın da yine X-Ray cihazından geçirildiği ve el dedektörü ile arandığı, sinyal vermemesi halinde mahpusa teslim edildiği bilgisi paylaşılmıştır.

52. İlk kabul biriminde mahpuslara yatak, nevresim takımı, yastık, battaniye, plastik sandalye ve mutfak malzemelerinin verildiği ayrıca bu malzemelerin yıpranması halinde de eskijenlerin alınarak yeni eşyanın ilgili mahpusa teslim edildiği ifade edilmiştir.

53. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kayıtlarının izlenmesi esnasında rastgele seçilen bir mahpusun Kuruma ilk kabul edildiği anın görüntüleri incelenmiş; sürecin mevzuata uygun ve personelin ifadesiyle uyumlu şekilde yürütüldüğü görülmüştür. Birebir görüşme sağlanan mahpuslar tarafından da detaylı arama esnasında kendilerine tek kullanımlık önlük verildiği ifade edilmiştir.

54. Bunlara ek olarak mahpus haklarına dair bilgileri içeren “Tutuklu-Hükümlü El Kitabı”nın da Kuruma gelen mahpuslara, ilk kabul birimi tarafından imza karşılığında verildiği beyan edilmiş; Tutuklu-Hükümlü El Kitabı’nın Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde örneklerinin bulunduğu görülmüştür. Ancak birebir görüşme sağlanan yabancı uyruklu mahpuslardan hiçbirine el kitabının verilmediği anlaşılmıştır.

55. Kurumda sabah 08.00 ve akşam saat 20.00’de olmak üzere günde 2 defa sayım yapıldığı; sayımın, odada bulunanların kontrolü yapıldıktan sonra sayım cetveline işlenmesi ile tamamlandığı bilgisi verilmiştir.

56. İdare tarafından her ay, 1 defa jandarma personeli tarafından 1 defa da infaz ve koruma memurları tarafından olmak üzere toplam 2 defa tüm odalarda arama yapıldığı belirtilmiştir¹³.

57. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin, odaların bulunduğu bloktan sorumlu olan personel tarafından sabah sayımı esnasında teslim alındığı; dilekçelerin başmemurluğa getirildikten sonra nöbetçi müdür tarafından ilgili birimlere havalesinin yapıldığı, nihayetinde de dilekçelere sayı numarası verilerek UYAP üzerinden ilgili makamlara gönderildiği ifade edilmiştir.

58. Kurum Müdürü ile görüşmek isteyen mahpusların dilekçelerine yazılı cevap verilmesi gereken durumlarda ise Kurum Nöbetçi Müdürü tarafından müdür görüşü yapılarak

¹³ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Arama” başlıklı 36’ncı maddesine göre; “(1) Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır.”

cevap verildiği, ilgili makamlara gönderilen dilekçelerle ilgili de gönderim yapılan evrak sayı ve tarihinin imza karşılığında dilekçe sahibi mahpusa tebliğ edildiği dile getirilmiştir.

59. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de Kurum dışı dilekçelerde, ilgisine gönderildikten sonra dilekçelerine ilişkin takip numarasının kendilerine bildirildiği ve dilekçelerinin ilgili makamlara gönderilmesinde sorun yaşamadıkları beyan edilmiştir. Ancak görüşme sağlanan mahpuslar tarafından Kurum içi dilekçelerinin akıbetiyle ilgili personelden bilgi alamadıkları, bazen de Kurum içi talep ve şikâyetlerini dile getirdikleri dilekçelerin kaybolduğu ileri sürülmüştür. Konu, son görüşme esnasında dile getirilmiş ve Kurum İdaresi tarafından Kurum içi dilekçelere ilişkin özel bir kayıt sisteminin olmadığı bilgisi verilmiştir.

60. A ve C bloklarında duvarda birer adet dilek ve şikâyet kutusunun olduğu görülmüş; ziyaret tarihine kadar kutulara bırakılan herhangi bir dilek veya şikâyet yazısı olmadığı görevli personel tarafından ifade edilmiştir.

61. Kurumda aynı uyruklu olup aynı dili konuşan yabancı uyruklu mahpusların, suç grupları dikkate alınmak suretiyle infaz durumlarına göre en fazla 3 kişi olacak şekilde aynı koğuşa yerleştirilebildiği ifade edilmiştir. Mahpusların odalara yerleşiminin mevzuata¹⁴ uygun olarak hükümlülük süreleri ve suç türlerine göre gruplandırıldığı görülmüştür.

62. İdare tarafından son 1 yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla Kuruma başvuran 3 mahpus bulunduğu bilgisi verilmiştir.¹⁵

¹⁴ 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlülerin gruplandırılması" başlıklı 24'üncü maddesine göre " (1) Hükümlüler;

a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler,

b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine

tâbi tutulması gerekenler,

c) Tehlike hâli taşıyanlar,

d) Terör suçluları,

e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar.

(2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar."

¹⁵ Kurumdan söz konusu mahpusların şikâyet dilekçeleri talep edilmiştir. Şikâyet dilekçesi sunan mahpuslardan ilki tarafından kronik kalp yetmezliği rahatsızlığı olduğu ve her ay kullandığı iğne tedavisinin yapılmadığı iddia edilmektedir. Ziyaret raporunun hazırlanması sürecinde gelen bilgi-belgeden; iğne tedavisinin, mahpusun sevkini yapıldığı Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görevli uzman hekim tarafından sonlandırıldığı görülmüştür. İkinci mahpus tarafından ise tek kişilik odada kaldığı, aynı havalandırma bahçesini paylaştığı diğer tek kişilik odalarda kalan mahpuslarla hasımlığının olduğu ve koğuşunun değiştirilmesini talep ettiği ancak dilekçelerinin işleme alınmadığı, nakil talebinin kabul edilmediği, Kurumun görüntülü görüşme imkânına sahip olmadığı ve kendisine psikolojik baskı yapılarak suça sürüklendiği gibi iddiaları içeren çok sayıda şikâyet dilekçesinin verildiği görülmüş; dilekçelerin tamamı hakkında Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. İnfaz ve koruma memurları tarafından 27/6/2022 tarihinde yumuşak odada darp edildiği iddiasını içeren son dilekçeye ilişkin olarak, kamera kayıtları 6 aylık kayıt saklama süresini aştığından Ziyaret Heyeti tarafından olaya ilişkin herhangi bir izleme yapılamamış olup Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından konuya ilişkin yürütülen soruşturma neticesinde, kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verildiği görülmüştür.

C. Beslenme

63. Mahpuslara sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde 3 öğün yemek verilmektedir. İdare tarafından yemeklerin günlük iye bedeli kapsamında, aynı kampüs içerisinde bulunan Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumunda pişirilerek getirildiği; yemeklerin miktarı ve çeşitliliğine önem verildiği ve bir kişinin günlük olarak alması gereken kalori ihtiyacı gözetilerek hazırlandığı belirtilmiştir.

64. İdare tarafından özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar¹⁶ için durumlarına uygun yemeklerin hazırlandığı ifade edilmiş; diyet listeleri doğrultusunda kişiye özel şekilde hazırlanan yemeklerin, sefer tasları aracılığıyla Kuruma gönderildiği ve ilgili mahpuslara aynı şekilde dağıtımının yapıldığı bilgisi verilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmeler esnasında da diyet yemek tüketen mahpuslara gönderilen sefer tasları görülmüştür.

65. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından sürekli aynı yemeklerin çıktığı ve yemeklerin lezzetli olmadığı iddia edilmiştir. İddialar üzerine aylık yemek listeleri incelenmiş, çıkan yemeklerin farklı olduğu tespit edilmiştir.

66. Ziyaret tarihinde öğle yemekleri Kurum personeliyle birlikte yenilmiş ve Kurum personeli ile mahpusların aynı yemekleri tükettiği görülmüştür. Yenilen yemeklerin lezzeti ve doyuruculuğu Ziyaret Heyeti tarafından yeterli bulunmuştur.

67. Kurum kantininde 365 çeşit ürünün satıldığı anlaşılmıştır. Kantin içerisinde süt ürünlerinin konulduğu 2 soğuk hava deposu olduğu ve ürünlerin temiz, düzenli ve uygun koşullarda muhafaza edildiği gözlenmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kantin genelinde yapılan incelemede ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüş, son kullanma/tüketim tarihi geçmiş ürüne rastlanılmamıştır.

68. Görevli personel tarafından kantinde satılan ürünlerin güncel fiyat listesinin aylık olarak hazırlandığı, odalara dağıtıldığı ve merkezi yayın sistemi ile yayımlandığı ifade edilmiş, bu bir aylık süre içinde değişen fiyatların da mahpuslara ayrıca bildirildiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından kantinde satılan ürünlerin fiyat listesi incelenmiş, ürün fiyatlarının piyasa ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

69. İdare tarafından ziyaret tarihinden önceki son su analizinin 19/7/2023 tarihinde yaptırıldığı ifade edilmiş; Diyarbakır Halk Sağlığı Laboratuvarı tarafından hazırlanan

¹⁶ Ziyaret tarihinde 1 Çölyak, 2 Kısa Bağırsak Sendromu, 5 Diyabetik, 4 Vejetaryen, 3 Dispepsi, 12 tuzsuz/yağsız, 7 Reflü/Ülser, 2 protein diyet olmak üzere 36 mahpusun özel beslenmeye gereksinim duyduğu; bunlara ek olarak 1 mahpusun kalsiyumdan zengin beslenmesi gerektiği ve 4 mahpusun da raporları çerçevesinde posalı ek gıda tükettiği öğrenilmiştir.

21/7/2023 tarihli analiz raporuna göre Kurumda kullanılan şebeke suyunun, “17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’e göre uygun” olduğu tespit edilmiştir.

70. İdare tarafından şebeke suyunun içilebilir olduğu dolayısıyla içme suyu ihtiyacının şebeke suyuyla karşılandığı; buna ek olarak mahpusların, kantinden de pet şişe su temin edebildikleri bilgisi paylaşılmıştır.

D. Sağlık Hizmetleri

71. Kurumda Diyarbakır Kayapınar İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen bir aile hekimi bulunmakta; pazartesi ve çarşamba günleri sabah 9.00-12.00 saatleri arasında yine aile hekimliğine bağlı bir hemşire ile birlikte hizmet vermektedir¹⁷.

72. Hem görüşme sağlanan mahpuslar hem de görevli personel tarafından hekimin iki gün ve yarı zamanlı olarak yürüttüğü çalışma saatlerinin yetersiz olduğu, muayene ve tedavilerin aksadığı ifade edilmiş; konuya ilişkin 19/9/2023 tarihli yazıyla hekimin haftanın üç günü, yarı zamanlı olacak şekilde görevlendirilmesinin Diyarbakır Kayapınar İlçe Sağlık Müdürlüğünden talep edildiği görülmüştür. Bunun dışında kampüs bünyesinde yine görevlendirme ile haftanın iki yarım günü olacak şekilde hizmet veren bir psikiyatrist bulunduğu; psikiyatristle görüşme ihtiyacı olan mahpusların doğrudan kampüs içinde sevklerinin yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

73. Sağlık biriminde, gündüz vardiyasında görev yapan 1 sağlık memuru ile ilk yardım eğitimi almış olan 5 infaz ve koruma memuru bulunmaktadır. Kurumda nöbet sisteminin bulunduğu ve her gece, ilk yardım eğitimi almış olan bu 5 infaz ve koruma memurundan birinin nöbetçi olarak sağlık biriminde kaldığı ifade edilmiştir. Sağlık memuru tarafından sağlık birimindeki personel sayısının yetersiz olduğu dile getirilmiştir.

74. Sağlık memuru tarafından mahpusların hastanelere sevki konusunda herhangi bir problem olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca mahpusların, odalarında yer alan acil çağrı butonlarına basmak suretiyle görevli infaz ve koruma memuruna sağlık personeli ile görüşmek istediğini ifade etmesi halinde sağlık birimi personeline gecikmeksizin ilgili mahpusun odasına bizzat gidildiği ve kendisiyle ilgilenildiği belirtilmiştir.

¹⁷ Ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 yıl içerisinde; sağlık biriminde yapılan toplam muayene sayısının 2960, sağlık birimi tarafından gerçekleştirilen toplam hastaneye sevk sayısının 1984 ve Kurum tarafından mahpuslara temin edilen reçete sayısının 2730 olduğu bilgisi verilmiştir.

75. Sağlık biriminin girişinde hekim odası bulunmaktadır. Hekim odasında 1 adet sedye ve tekerlekli paravan, elektrokardiyografi (EKG) cihazı, şok cihazı, acil müdahale çantası, tansiyon ve şeker ölçümünde kullanılan cihazlar bulunmaktadır. EKG cihazının kalibrasyonunun 6 ayda bir düzenli şekilde yaptırıldığı görülmüştür.

76. Hem görevli personel hem de görüşülen mahpuslar tarafından mahpusların hekim tarafından muayene edilmesi esnasında, mutlaka 2 infaz ve koruma memurunun da hekim odasında hazır bulunduğu dile getirilmiştir.

77. Sağlık biriminde 1 adet pansuman odası bulunmaktadır. Odada insülin iğneleri ve soğuk muhafaza edilmesi gereken ilaçların konulduğu birer adet medikal buzdolabı, sedye ve tekerlekli paravan, tansiyon ölçüm cihazı, soğuk nebulizatör cihazı, medikal boy-kilo ölçer baskül, oksijen tüpleri ve pansuman malzemeleri olduğu görülmüştür. Yapılan incelemede oksijen tüplerinin son kullanma tarihlerinin geçmediği, nebulizatörün kalibrasyonunun yapıldığı anlaşılmıştır. Pansuman odasının en son ziyaret tarihinden 1 gün önce dikiş almak amacıyla kullanıldığı öğrenilmiş, “Pansuman Defteri” kayıtlarının düzenli şekilde tutulduğu görülmüştür.

78. Ziyaret tarihinde, sağlık biriminde bulunan gözlem odasında 1 tuvalet, lavabo ve duş alanının olduğu, engelli bireylerin kullanımına yönelik herhangi bir tutunma barı bulunmadığı görülmüştür. Gözlem odasının şimdiye kadar hiç kullanılmadığı, sadece pandemi döneminde görevli infaz ve koruma memurlarının dinlenmek için ara sıra odadan faydalandığı bilgisi paylaşılmıştır.

79. Ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde Hepatit rahatsızlığı bulunan mahpuslar olduğu, söz konusu mahpusların bir kısmının tekli odalarda bir kısmının ise 3 kişilik odalarda kaldığı ancak 3 kişilik odalarda kalan mahpusların, oda arkadaşlarının hepsinin durumdan haberdar olduğu ve Hepatit rahatsızlığı bulunan mahpuslarla aynı odada kalmaya rıza gösterdikleri ifade edilmiştir.

80. Görevli personelden alınan bilgiye göre ziyaret tarihinde Kurumda açlık grevinde olan mahpus bulunmamaktadır. Geçmişte Kurumda yaşanan açlık grevi ya da ölüm orucu gibi durumlarda ilgili mahpusların Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığımıza bildirildiği; kendilerine şeker, şekerli su, limonlu su, meyve suyu gibi besinlerin verildiği ve her gün düzenli olarak bu mahpusların kilo, tansiyon ve şeker gibi ölçümlerinin yapıldığı dile getirilmiştir.

81. Sağlık biriminde, kadrosu Adalet Bakanlığında olan 1 diş hekimi çalışmakta olup pazartesi ve çarşamba günleri yarı zamanlı, salı günleri ise tam zamanlı şekilde hizmet vermektedir.

82. Diş hekiminin odasında birer adet diş ünitesi, röntgen cihazı, paketleme makinesi ve otoklav cihazı olduğu görülmüş; burada dolgu, diş çekimi, kanal tedavisi gibi uygulamaların yapılabildiği belirtilmiştir. İmplant ya da protez tedavisi gibi işlemler için ise mahpusların hastaneye sevk edildiği bilgisi verilmiştir. Diğer yandan vizite defterinin düzenli şekilde tutulduğu görülmüştür.

83. Mahpusların kullanmakta olduğu ilaçlar, hekim odasında; üzerinde ilgili mahpusun isminin yazılı olduğu etiketler yapıştırılan şeffaf, kilitli poşetlerde ve blister¹⁸ ambalajında, kutusundan çıkarılmış olarak muhafaza edilmektedir.

84. Mahpuslara reçete edilen ilaçların hem fizikî olarak kaydedildiği hem de Cezaevi Reçete Takip Sistemi¹⁹ aracılığıyla takibinin yapıldığı dolayısıyla da ilaçların son tüketim tarihlerinin sistem üzerinden de takip edilebildiği sağlık memuru tarafından ifade edilmiştir.

85. Mahpuslara verilen kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçlar ise yine hekim odasında kilitli bir dolapta tutulmaktadır. Ayrıca bu tür ilaçlara ilişkin “Kırmızı- Yeşil Reçeteli İlaç Dağıtımı ve Stok Takibi Defteri”nin de düzenli şekilde tutulduğu görülmüştür.

86. Sağlık memuru tarafından mahpuslara verilmesi gereken ilaçlar ile dozlarının, bizzat sağlık birimi personeline ayarlandığı ve infaz ve koruma memurları aracılığıyla verildiği ancak kırmızı veya yeşil reçeteli ilaçların, doğrudan sağlık birimi personeli tarafından mahpuslara kullanıldığı ifade edilmiştir.

87. Mahpusa göre değişmekle birlikte ağrı kesici ilaçlar ve merhemler ile soğuk algınlığı ilaçlarının çoğunlukla kutu halinde; daha ağır ilaçların ise doz doz olacak şekilde imza karşılığında mahpuslara teslim edildiği bilgisi edinilmiştir.

88. Hekim tarafından mahpuslara reçete edilen ilaçların temininde genel itibarıyla herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilmiş, görüşülen mahpuslardan da konuya ilişkin herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

89. Sağlık biriminde görevli personel tarafından Kurumda hekim bulunmadığı zamanlarda, kendi yetkilerini aşan acil bir durum yaşandığında; 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve kampüsün içerisinde bulunan Acil Yardım ve Kurtarma Hizmetleri Müdürlüğüne bağlı istasyondan gelen ambulansın, 5-6 dakika içerisinde Kuruma ulaştığı bilgisi verilmiştir.

¹⁸ Tablet/kapsül formundaki ilaçları nem, toz, mikroorganizma vb. dış etkenlerden koruyarak uzun süre muhafaza edebilen; genellikle PVC veya PET hammadde kullanılarak üretilen paketlerdir.

¹⁹ “Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü ile birlikte çalışılmış, Türk Eczacıları Birliği öz kaynakları ile geliştirilen, teknik ve bilgi güncellemeleri Türk Eczacıları Birliği tarafından sağlanan Cezaevleri İlaç Takip Sistemidir. Türkiye içinde tutuklu ve hükümlülerin tüm ilaç temin süreçlerini düzenleyen uygulamadır.” (<https://cetas.teb.org.tr/>, E.T:5/10/2023).

90. Gerek dış tedavisi gerekse diğer tedavi taleplerine ilişkin mahpusların yazmış olduğu dilekçelerin, sağlık birimi personeli tarafından düzenli şekilde dosyalandığı ve taratılarak UYAP'a kayıtlarının yapıldığı görülmüştür.

E. Psiko- Sosyal Servis Hizmetleri

91. Ziyaret tarihinde birimde 2 psikolog ile 2 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 4 personel görev yapmakta; sosyal hizmet uzmanı bulunmamaktadır. Görüşülen psikologlar tarafından bir sosyal hizmet uzmanının psiko-sosyal serviste görevlendirilmesinin, mahpuslarla ilgilenilmesi noktasında etkililiği artıracağı ifade edilmiştir.

92. Kurumda görev yapan psikologların; “İntihar ve Kendine Zarar Verme”, “Salıverilme Sonrasına Yönelik Mahkûm Gelişim Programı”, “Öfke Kontrolü” ve “Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı (SAMBA)” eğitimlerini almış oldukları öğrenilmiştir.

93. Birimde psikologların bulunduğu oda, aynı zamanda bireysel görüşme odası olarak kullanılmakta; bu odanın hemen yanında ise birer adet projeksiyon cihazı ve bilgisayar, 9 adet sıra ve sandalyeden müteşekkil 1 adet grup görüşme odası mevcuttur.

94. Kuruma yeni gelen mahpuslarla en geç 3 gün²⁰ içerisinde ilk görüşme yapılarak mahpusları tanımak amacıyla “Psiko-sosyal Servis İlk Görüşme Formu” ile “BİSİS²¹-YARDM Araştırma ve Değerlendirme Formu”nun²² mahpuslara uygulandığı ifade edilmiştir.

95. İlk görüşmeden sonra mahpuslarla yapılacak görüşmelerin, mahpusların talep ettiği zamanlarda yapıldığı; bu görüşmelerde de mahpusun Kuruma adaptasyonu, aile ilişkileri, çevresiyle iletişimi, ekonomik durumu, ilgi ve yetenekleri, sosyal faaliyetlere katılımı, ruhsal durumu, ödül talepleri, koğuş/oda değişiklikleri, kurumsal sorunlar, kurum iç hizmetlerinde çalışma talepleri ile ilgili konuların ağırlıklı olarak ele alındığı belirtilmiştir.

²⁰ 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in “Kuruma alınma ve kayıt işlemleri” başlıklı 55'inci maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendine göre “Kuruma gelen her hükümlü kabul odasına alınır. Bu süre içerisinde hükümlünün kuruma uyumuna yönelik yardım yapılarak, gerekli olan bilgiler sözlü ve yazılı olarak kendisine bildirilir. Kabul odasına alınan hükümlü burada en çok üç gün kalır.”

²¹ “Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı (Instrument for Pre-Accession Assistance [IPA]) projelerinden de destek alınarak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen ‘Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi(BİSİS)’; her türlü hükümlü ve tutuklu için kuruma kabulünden salıverilmesine kadar geçen eğitim ve iyileştirme faaliyetlerini kapsayan, tüm kurum sürecinin planlanıp uygulanabilmesi için risk ve ihtiyaçları içeren ve ayrıntılı durum saptamasının yapılmasını sağlayan bir program olarak Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza infaz Kurumunda 25/11/2020 itibarıyla uygulanmaya başlanmıştır.” (26/9/2023 tarihli Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza infaz Kurumu “Psiko-sosyal Servis Faaliyet Raporu”)

²² 8/9/2020-26/9/2023 tarihleri arasında Kurumda 528 adet ARDEF, 29 adet de Tanıma Takip Formu doldurulmuştur.

96. Mahpuslarla yapılan birebir görüşmeler de dâhil olmak üzere 2 infaz ve koruma memurunun görüşme esnasında her zaman hazır bulunduğu ifade edilmiş; yapılan görüşmelerde herhangi bir süre sınırının uygulanmadığı, görüşmelerin genel itibarıyla 10 dakika ile 50 dakika arasında sürdüğü bilgisi verilmiştir²³.

97. Mahpuslarla yapılan görüşme ve çalışmalar esnasında, “Beck Depresyon/ Anksiyete”²⁴ ve “Hamilton Depresyon/ Anksiyete”²⁵ ölçeklerinin uygulandığı ifade edilmiştir. Gözlem ve görüşmeler sonucunda diğer birimler (sağlık, eğitim, başmemurluk, idari birimler vs.) ile iş birliği yapıldığı ve multidisipliner çalışmalar yapılarak sorunların çözülmeye çalışıldığı dile getirilmiştir.

98. Psikologlar tarafından yapılan görüşmeler sonucunda intihar riski olan, nevrotik veya psikotik tedaviye ihtiyaç olduğuna kanaat getirilen kişiler hakkında Psiko-sosyal Servis Raporu hazırlanarak söz konusu mahpuslar Kurum tabipliği ile iş birliği içerisinde psikiyatri hekimine yönlendirilmektedir. Ayrıca 2 haftada bir psiko-sosyal servis, mahkûm kabul personeli, idare, kurum personeli, sağlık birimi ya da koğuştaki diğer hükümlüler tarafından tespit edilen ve intihar risk faktörü taşıdığı belirlenen mahpuslar hakkında İntihar ve Kendine Zarar Verme Risk Değerlendirme Toplantıları (Vaka Toplantısı) yapıldığı ifade edilmiştir.

99. Ziyaret tarihinden önce yapılan en son vaka toplantısı 21/9/2023 tarihli olup toplantı tutanağının bir nüshası Ziyaret Heyetiyle paylaşılmıştır. Tutanağa göre Kurumdaki mahpuslardan 5’i “İntihar Riski Olanlar”, 2’si de “Kendine Zarar Verme Riski Olanlar” şeklinde sınıflandırılmış; ziyaret tarihinde toplam 7 mahpusun yüksek risk grubunda olduğu değerlendirilmiştir. Bu kişilerden ikisinin 30 dakikada bir, ikisinin ise 45 dakikada bir görevli infaz ve koruma memuru tarafından kontrol edilmesi uygun görülmüştür. Geriye kalan 3 mahpus için de “gölge hükümlü kararı”²⁶ verilmiştir.

²³ 8/9/2020-26/9/2023 tarihleri arasında psiko-sosyal servis tarafından yapılan bireysel görüşme sayısı 2486’dır.

²⁴ Dr. Aaron T. Beck ve ekibi tarafından 1961 yılında, depresyonu anlayabilmek; kişideki depresyonun şiddetini ölçmek ve süreci takip edebilmek amacıyla hazırlanan ve uluslararası geçerliliği olan, 21 sorudan müteşekkil özel bir psikolojik testtir.

²⁵ Hamilton Depresyon ölçeği (HAM-D), hekimlerin hastalardaki depresyonun şiddetini ölçmek için kullanabilecekleri 17 soruluk bir testtir. Max Hamilton tarafından 1960’ta yayımlanmıştır ve hala depresyonun derecesini ölçmek için en yaygın olarak kullanılan yöntemdir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Hamilton_Depresyon_%C3%961%C3%A7e%C4%9Fi, E.T:4/10/2023).

²⁶ Adalet Bakanlığının 2/3/2022 tarihli ve 273/29104 sayılı yazısına göre “İntihar riski taşıdığı değerlendirilen hükümlü/tutuklunun oda veya koğuş arkadaşlarından gönüllü ve rızaları bulunan en fazla üçünün, birlikte barındırılmalarında güvenlik sorunu teşkil etmeyeceğine ilişkin değerlendirme yapılarak uygun görülmesi halinde, hükümlü/tutukluya nezaret etmek üzere görevlendirilmesi (gölge hükümlü) ve bu sorumluluğun özenle yerine getirilmesi halinde bu durumun gelişim değerlendirme raporlarının kanaat notu hanesinde lehe değerlendirilmesi” düzenlemesi yer almaktadır.

100. 8/9/2020-26/9/2023 tarihleri arasında intihar riski taşıdığı tespit edilen mahpuslar hakkında açılan toplam intihar dosya sayısının 38 olduğu bilgisi verilmiştir. Ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 yıl içerisinde bir mahpusun intihar ettiği öğrenilmiştir²⁷.

101. Psiko-sosyal servis tarafından ayrıca mahpusların yakınlarının ölüm haberi, intihar girişimleri, açlık grevi, kendine zarar verme, madde bağımlılığından kaynaklı yoksunluk sendromu, hastalık tanısı olanların hastalıklarının nüksetme hali, sonradan hüküm alma gibi aniden gelişen durumlardan dolayı kriz görüşmelerinin yapıldığı ifade edilmiştir.²⁸

102. Mahpusların ailevi sorunları ile yaşadıkları kişisel problemlerinin çözümünde aile desteğinin sağlanabilmesi için Kurum içerisinde uygun görülen alanlarda ya da telefonla aile görüşmelerinin de yapıldığı dile getirilmiştir.²⁹

103. Aynı koridorda yer alan odalarda tutulan mahpuslardan; aynı suç grubunda olanlar arasından oluşturulan, en fazla 8 mahpustan oluşan gruplarla Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR)³⁰ kapsamında çalışmalar yürütüldüğü bilgisi edinilmiştir. Bu çerçevede mahpuslarla en son, 8 hafta boyunca haftada 1 defa olacak şekilde “Travma Sonrası Stres Bozukluğu” konulu grup çalışmalarının yapıldığı öğrenilmiştir.

104. Ziyaret tarihinde, “Öfke Kontrolü Programı” ve “Cinayet İşleyen Hükümlülere Yönelik Müdahale Programı” olmak üzere 2 grup çalışmasının, 2 farklı suç grubuna yönelik aktif şekilde devam ettiği ifade edilmiştir.

105. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından talep etmeleri halinde psikologlarla gecikmeksizin görüşme sağlayabildikleri ve psiko-sosyal servis çerçevesinde yapılan faaliyetlerden memnuniyet duyulduğu belirtilmiştir.

106. Kurum personeliyle de talepleri doğrultusunda, bireysel görüşmeler gerçekleştirildiği ve personele yönelik seminerler düzenlendiği psiko-sosyal servis tarafından beyan edilmiştir. Personele yönelik olarak 3/2/2021 tarihinde “İntihar ve Kendine Zarar Verme Olgusuna Yaklaşım ve Müdahale”, 9/9/2021-29/9/2021 tarihleri arasında 8 kez “Etkili İletişim”, 18/10/2021-17/12/2021 tarihleri arasında 11 kez “Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde

²⁷ Hükümlünün vefatına ilişkin katta görevli personel için “görevi ihmal” isnatlı soruşturma başlatıldığı; soruşturma sonucunda personelin üzerine düşen görevleri yerine getirdiği ve olayla ilgili herhangi bir ihmallerinin olmadığı anlaşıldığından bahisle ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmiştir.

²⁸ 8/9/2020-26/9/2023 tarihleri arasında yapılan kriz görüşmesi sayısı 71’dir.

²⁹ Bu kapsamda 8/9/2020-26/9/2023 tarihleri arasında psiko-sosyal servis tarafından yapılan aile görüşmesi sayısı ise 187’dir.

³⁰ “Farklı suç geçmişlerine sahip hükümlülerin rehabilitasyonunu, tedavisini ve topluma başarılı bir şekilde yeniden kazandırılmasını sağlayacak tamamen işlevsel bir sistemin geliştirilmesi ve ceza infaz kurumu personelinin AB standartlarına uygun şekilde hizmet vermesinin sağlanması da dâhil olmak üzere iyi tanımlanmış, iyi yapılandırılmış ve bireyselleştirilmiş bir infaz hizmetinin oluşturulması kapsamında Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR) projesi hayata geçirilmiştir” (<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/depar-programi>, E.T:5/10/2023).

Bağımlılığı ile Mücadele”, 18/2/2022-18/11/2022 tarihleri arasında ise 6 kez “Stres ve Stres Yönetimi” konulu seminerler düzenlenmiştir.

107. Ziyaret tarihinde manevi rehberlik biriminde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilen 2 vaiz ve Kurumca görevlendirilen 2 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 4 kişinin görev yaptığı öğrenilmiştir.

108. Manevi rehberlik birimiyle yapılan görüşme neticesinde mahpuslar Kuruma ilk geldiğinde kendileriyle görüşmelerin yapıldığı, daha sonraki zamanlarda da mahpusların dilekçeyle talep etmesi halinde bireysel görüşmelerin ve oda ziyaretlerinin gerçekleştirildiği; bireysel görüşmelerin, genellikle 30 dakika ile 1 saat arasında sürdüğü ifade edilmiştir. Yine dilekçeyle talep edilmesi halinde mahpuslara Kur’an-ı Kerim kursu, Kur’an-ı Kerim’i güzel okuma kursu, hafızlık ve Arapça kurslarının verildiği bilgisi edinilmiştir. Kursların, dersliklerde verildiği ayrıca vaizlerin, zaman zaman mahpusların kaldığı odalara giderek mahpuslarla sohbet ettiği iletilmiştir.

109. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından manevi rehberlik birim görevlisiyle talep etmeleri halinde görüşebildikleri, bu konuda herhangi bir problem yaşamadıkları; manevi rehberlik birim görevlisi ile yapılan görüşmelerin yaklaşık 40 dakika sürdüğü dile getirilmiştir.

110. Son 1 yıl içerisinde Kurumda maddi durumu iyi olmayan bir mahpusa giyecek yardımı yapıldığı öğrenilmiştir.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Etkinlikler

111. Kurum eğitim öğretim servisine bağlı olarak kütüphane ve sosyal-kültürel kurslar çerçevesinde çalışmalar yapıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinde eğitim öğretim servisinde 2 Kurum öğretmeni, 2 kütüphane memuru ve 2 infaz ve koruma memuru olmak üzere toplam 6 kişinin görev yaptığı öğrenilmiştir.

112. Ziyaret tarihinde mahpuslardan açık öğretim ortaokuluna kayıtlı 5, açık öğretim lisesine kayıtlı 36, açık öğretim fakültesine kayıtlı 21 aktif öğrenci olduğu; 9 mahpusun da örgün üniversite eğitimine devam ettiği ve alan adı (domain) şifresi alınarak çevrim içi sınavlara katılması için gerekli işlemlerin tesis edildiği bilgisi edinilmiştir. Mahpusların ücretsiz olan ders kitaplarının da yine eğitim birimi tarafından sağlandığı dile getirilmiştir.

113. Yüksekokullara devam eden mahpusların ders kaynaklarının ise ücreti ilgili mahpus tarafından karşılanmak suretiyle dış kantin yoluyla temin edildiği, öğrenci bilgi

sistemlerinden indirildiği veya ilgili mahpusun yakınları tarafından tedarik edilerek³¹ eğitim biriminin incelemesinden geçtikten sonra mahpusa teslim edildiği belirtilmiştir.

114. Kurum kütüphanesinde 3072 adet kitap bulunduğu beyan edilmiştir. Kütüphanede Almanca, Arapça, İngilizce ve İtalyanca dillerinde yabancı kitapların da olduğu ve Kur'an-ı Kerim dışında farklı dinlere ait kutsal kitapların da yer aldığı görülmüştür.

115. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından Kurum kütüphanesinden yaklaşık 4 aydır kitap alınmadığı ifade edilmiş; kütüphane personeli tarafından da kütüphanede sayım yapıldığı ve mevcut kitapların sisteme işlendiği gerekçesiyle ziyaret tarihinde kütüphanenin aktif olmadığı dile getirilmiştir. Ziyaret raporunun hazırlanması sürecinde gelen bilgi-belgeden kitap kayıt işlemlerinin devam ettiği öğrenilmiştir.

116. Görevli personel tarafından mahpusların odalarında 17 kitap bulundurma hakkı olduğu söylene de görüşülen mahpusların odalarda bulundurulabilecek kitap sayısı konusunda net bir bilgiye sahip olmadığı ve Kurum işleyişine yönelik İdare veya İdare ve Gözlem Kurulu tarafından alınan kararların, mahpuslara bildirilmediği anlaşılmış; durum, son görüşme esnasında Kurum Müdürüne de iletilmiştir.

117. Yapılan protokol gereği Kurum Kütüphanesi dışında mahpusların, Diyarbakır İl Halk Kütüphanesinden de yararlanabildiği bilgisi verilmiş bu kapsamda mahpusların; 15 gün süreyle Kurum Kütüphanesinden 3, Diyarbakır İl Halk Kütüphanesinden 5 kitap alma haklarının olduğu ifade edilmiştir³².

118. Mahpusların gazete veya dergi istediğini dilekçeyle talep etmesi halinde; ücreti mahpuslar tarafından karşılanmak koşuluyla gazete ve dergilerin, saymanlık birimi tarafından dış kantin aracılığıyla alındığı ve mahpuslara verildiği ifade edilmiştir. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından ise Nisan ayından beri dergilerini alamadıkları dile getirilmiş; son görüşme esnasında konunun İdareye iletilmesi neticesinde, dergilerin dış kantin aracılığıyla firmalardan alındığı ve Kurumun il merkezine uzak olması sebebiyle firmaların Kuruma dergileri getirmek istemediği bilgisi paylaşılmıştır.

³¹ 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Dışarıdan gönderilen hediyeleri kabul etme hakkı" başlıklı 77'nci maddesinin birinci fıkrası gereği; "Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz, Eylül, Kasım aylarının ilk haftasında ve dinî bayramlarda, her yıl 31 Aralık günü yılbaşı sayılarak yılbaşında veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği ve kişilerin sağlığı için tehlikeli olmayan bir hediye kabul etme hakkına sahiptir."

³² Ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 yıl içerisinde, toplam 373 mahpusun Kurum kütüphanesinden yararlandığı beyan edilmiştir.

119. Kurumda 2 bilgisayar odası bulunmakta olup her birinde internete erişimi olan 5 adet bilgisayar bulunmaktadır. Bilgisayar odalarının kullanımına ilişkin program, İdare ve Gözlem Kurulu tarafından belirlenmektedir. Görevli personel tarafından bilgisayarların, çevrim içi sınavlara girmek veya dilekçe yazmak için kullanıldığı ifade edilmiştir. Bilgisayar olmayan dersliklerde ise Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi sınavlarına girildiği bilgisi verilmiştir.

120. Ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde devam etmekte olan saç-sakal kesim kursu, bağlama düzeni kursu ve resim atölyesi bulunmaktadır. Hafta içi 2 gün şeklinde sunulan bağlama düzeni kursuna, 2 grup halinde toplam 15 mahpusun katıldığı ve bağlamaların Kurum kantininden temin edildiği öğrenilmiştir.

121. Ziyaret tarihinde saç-sakal kesim kursuna devam eden 3 mahpus olduğu bilgisi verilmiştir. Mahpusların ayda 2 defa ücretsiz şekilde tıraş edildiği ve tıraş olma taleplerini dilekçeyle bildirdiği ifade edilmiş, tıraşların da kursta eğitim alan mahpuslardan biri tarafından yapıldığı belirtilmiştir.

122. Kurumda bulunan resim atölyesi, hafta içi 5 gün mahpusların kullanımına sunulmuştur. En fazla 10 kişi olacak şekilde belirlenen gruplar, haftada 1 gün bu atölyeden faydalanabilmektedir.

123. Kurumda 4 adet açık ve 1 adet de kapalı spor salonu bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından açık spor salonları gezilmiş ve halı saha şeklinde tasarlanan spor alanlarında karşılıklı 2 kalenin konumlandırıldığı ve futbol topalarının olduğu görülmüştür.

124. Kurum İdaresi tarafından kapalı spor salonunun, Diyarbakır ilinde havanın sıcak olması nedeniyle mahpuslarca kullanılmak istenmediği ileri sürülmüştür. Ancak görüşülen mahpuslar tarafından kapalı spor salonunun kullanılmadığı ve yaz mevsiminde, havaların aşırı sıcak olduğu günlerde veya kış mevsiminde soğukta açık spor salonlarında spor yapmak zorunda kaldıkları ifade edilmiştir.

125. Ziyaret Heyeti tarafından kapalı spor salonu incelenmiş ve ziyaret tarihinde salonun depo olarak kullanıldığı; eski yataklar, masalar ve sandalyelerin konulduğu görülmüştür. Eski eşyaların dışında voleybol filesi, basketbol potaları ve 2 adet masa tenisi masasının da bulunduğu kapalı spor salonunun, Kurumun faaliyete geçtiği günden beri hiç kullanılmadığı öğrenilmiştir.

126. Kurumdaki mahpusların aynı anda en fazla 10 kişiyi geçmeyecek şekilde spor faaliyetlerine katılabildiği, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpusların ise aynı ünite içerisinde yer alan mahpuslar ile İdare ve Gözlem Kurulunun belirleyeceği program kapsamında spor faaliyetlerine katılabildiği; bu çerçevede hazırlanan program dâhilinde

mahpusların, haftada 1 defa ve 1 saat süreyle spor hakkından yararlandırıldıkları dile getirilmiştir.

127. Ortak etkinlik gruplarının (sohbet, açık ve kapalı spor hakkı) 10 kişiyi aşmayacak şekilde; Kurumda bulunan farklı suç grupları ve Kurum imkânları gözetilerek psiko-sosyal servis ile güvenlik ve gözetim servisinde ortak hazırlanan programın İdare ve Gözlem Kurulunca değerlendirilerek karara bağlanması sonucu belirlendiği bilgisi verilmiş; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası infaz edilen mahpusların ise kendi üniteleri hariç grup halinde yapılan etkinliklere katılmadığı eklenmiştir.

128. Sohbet faaliyetinin de yine açık görüş salonlarında gerçekleştirildiği Kurumda; açık görüşün olduğu hafta dışında kalan üç hafta boyunca haftada 1 defa olacak şekilde, 1 saat süreyle mahpusların sohbet hakkından faydalandırıldıkları bilgisi edinilmiştir.

129. Ziyaret tarihinde açık görüş alanlarında mahpusların sohbet hakkından yararlandırıldıkları ve masalara, mahpuslar için kutu oyunlarının bırakıldığı görülmüştür.

130. Ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde işyurdu olarak faaliyet gösteren terzi atölyesi, iç kantin, fotoğraf atölyesi, fotokopi, çamaşır yıkama ve kurutma atölyesi olmak üzere 5 farklı iş kolu bulunduğu öğrenilmiştir.

131. Kurumda barındırılan mahpuslar, Kurum bünyesinde uygulanan infaz rejimi nedeniyle işyurtlarında çalıştırılmamaktadır. Ziyaret tarihinde, Diyarbakır 1 No.lu ve 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarından gelen, tamamı adli suç grubundan olan işçi mahpuslardan ikisinin kantinde çalıştırıldığı görülmüştür.

132. Kantin dışında kalan işyurtlarında infaz ve koruma memurları görev almaktadır. Terzi atölyesinde hem personele hem de mahpuslara hizmet verilmektedir. Dilekçeyle talep etmeleri neticesinde mahpusların kıyafetlerinin odalarından alındığı ve ütü, daraltma, dikiş, paça tadilatı gibi işlemlerin yapıldığı öğrenilmiştir.

133. Kurumda iç hizmetlerde çalışan yine Diyarbakır 1 No.lu ve 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarından gelen, tamamı adli suç grubundan 9 mahpusun olduğu ve ücretlerinin de genel bütçeden karşılandığı bilgisi verilmiştir. İç hizmetlerde çalışan mahpusların, genel temizlikte ve yemekhanede görev aldığı öğrenilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

134. Kurum bünyesinde her birinde 1 adet klima, 9 adet plastik masa ve bunları çevreleyen 4 adet sandalyeden müteşekkil 4 açık görüş alanı mevcuttur. Ayda bir defa, her ayın üçüncü haftası olacak şekilde; 1 saat süreyle açık görüş yapılmaktadır. Söz konusu 1 saatlik

sürenin; fiili olarak mahpus açık görüş alanına geldikten sonra başlatıldığı³³ hem görevli personel hem de görüşülen mahpuslarca dile getirilmiştir.

135. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde açık görüşün olduğu hafta spora çıkamadıkları ve sohbet hakkından da faydalanamadıkları ifade edilmiştir.³⁴

136. Kurumda açık görüş haftası dışında kalan 3 hafta boyunca, haftada 1 defa ve 1 saat süreyle kapalı görüş yapılmaktadır. A blokta 16, C blokta 16 olmak üzere toplam 32 kapalı görüş alanı mevcuttur.

137. Kapalı görüş alanlarında mahpus ile ziyaretçilerin arasının kırılmaz cam ile ayrıldığı ve görüşlerin ahize ile gerçekleştirildiği görülmüş; Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede söz konusu ahizelerin çalışır vaziyette olduğu tespit edilmiştir. Kapalı görüş alanlarında ziyaretçiler ve mahpuslar için yeterli sayıda sandalye bulunduğu görülmüştür.

138. Kurumda A blokta 8 adet, C blokta 8 adet olmak üzere koridorlarda toplam 16 adet ankesörlü telefon mevcuttur. Telefonla görüşme süresi, her hafta 10 dakika olacak şekilde uygulanmaktadır. Mahpuslardan hafta içi eğitim-öğretimine devam eden çocukları olanların, telefonla görüşme hakkından hafta sonları yararlanması sağlanacak şekilde düzenleme yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası almış olan mahpuslar ise telefonla görüşme hakkından; mevzuat çerçevesinde, on beş günde 1 defa olmak üzere yine 10 dakika süreyle faydalandırılmaktadır.³⁵

139. Kurumda, yurt genelinde “Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) E-Görüş Projesi” kapsamında ceza infaz kurumlarında kurulması planlanan görüntülü görüşme sistemi henüz teşekkül ettirilmemiştir.

140. Kurumda 4 eş görüşme odası bulunmakta, bunlardan biri ziyaret tarihinde depo olarak kullanılmaktadır. Her odada 1 adet çift kişilik yatak, 2 adet komodin, 1 adet buzdolabı, tuvalet, banyo ve lavabo bulunduğu; odaların ışıklarının dışardan açıldığı tespit edilmiştir.

³³ 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik’in “Ziyaret gün ve saatleri” başlıklı 10’uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre; “Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir...”

³⁴ Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü’nün 22/1/2007 tarihli ve B:03.0.CTE.0.00.00.04/ sayılı 45/1 No’lu genelgesinde “Ortak Etkinlikler” başlıklı üçüncü bölümünün on üçüncü fıkrasına göre; “Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.”

³⁵ 5275 sayılı Kanun’un “Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı” başlıklı 25’inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca; “Hükümlü, kurum idare kurulunun uygun gördüğü hâllerde ve on beş günde bir kez olmak üzere (f) bendinde gösterilen kişilere, süresi on dakikayı geçmemek üzere telefon edebilir.”

Odalarda hijyen malzemeleri olduğu görülmüş; aynı zamanda mahpusların kendilerinin de kantinden hijyen malzemesi alarak kullandıkları belirtilmiştir.

141. Odaların temizliğinin, odayı en son kullanan mahpus tarafından yapıldığı bilgisi alınmıştır. Yataklarda kullanılan çarşaflar, tek kullanımlık olmakla birlikte çarşafların da mahpuslar tarafından kantinden satın alındığı söylenmiştir. Ayrıca odayı kullanacak olan mahpusların yine kantinden, yiyecek ve içecek satın alarak eş görüşme odasında tüketebildikleri ifade edilmiştir.

142. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından eş görüşmesi ödülünden Kurum genelinde her ay yalnızca 2 mahpusun yararlandırıldığı dolayısıyla da eşleriyle bir defa görüştüktan sonra tekrar görüşebilmek için bir yıldan fazla süre beklemek zorunda kaldığı ifade edilmiştir.

143. Durum psiko-sosyal servis biriminde dile getirilmiş, görevli personel tarafından; eş görüşmesi yapmak isteyen mahpusların belirlendiği, bu mahpusların durumlarının incelendiği, mahpusların eşleriyle de görüşüldüğü; ödülünden yararlandırılması uygun bulunan mahpusların bir listesinin oluşturulduğu ve her ay oluşturulan listedeki 2 mahpusun, 3 saat süreyle eş görüşmesi ödülünden faydalandırıldığı dile getirilmiştir³⁶. Ancak Eylül 2023 itibarıyla artık her ay listede yer alan 4 mahpusun, eş görüşmesi ödülünden faydalandırılacağı da eklenmiştir. Eş görüşmesi ödülünden faydalanacaklar arasında, tüp bebek tedavisi gibi özel durumları olan mahpuslara; ödülünden yararlanma hususunda öncelik tanındığı ya da listedeki diğer mahpuslara nazaran daha sık olacak şekilde bu ödülün verildiği belirtilmiştir.

144. Mahpusların odalarında bulunan televizyonlarda 23 kanal olduğu görülmüş; görüşülen mahpuslar tarafından kanalların, yaklaşık iki buçuk yıl önce mahpuslar arasında yapılan bir anket neticesinde belirlendiği ancak kanal sayısının az olduğu ifade edilmiş; konuya ilişkin Kurum İdaresi tarafından da analog sistem kullanıldığı için kanal sayısının az olduğu, dijitalleşme için ödenek talep edildiği ve ödeneğin sağlanması durumunda kanal sayısının artırılacağı bilgisi verilmiştir. Televizyon kanalları arasında ücretli bir spor kanalının da bulunduğu görülmüştür.

145. Kurumda 7 avukat görüşme odası mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede, odalarda kamera olmadığı; odaların, mahpus ile avukatın konuşmasının duyulamayacağı ancak görülebileceği şekilde tasarlandığı

³⁶ 30/3/2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik’in “Eş görüşmesi ödülünün süresi” başlıklı 13’üncü maddesine göre; “(1) Hükümlü ve tutuklulara, en erken ayda bir en geç üç ayda bir, üç saatten yirmi dört saate kadar eş görüşmesi ödülü verilebilir. (2) İlk görüşmenin süresi üç saat olarak belirlenir. Bu süre; hükümlü veya tutuklunun tutum ve davranışları, kurumun fiziki yapısı, personel sayısı ve mevcut doluluk durumu dikkate alınarak kademeli şekilde yirmi dört saate kadar artırılabilir.”

gözlemlenmiştir. Mahpuslar, avukatları ile avukat görüşme odasında görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir.

146. Kurumda 2 Ses ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası bulunmaktadır. Odaların girişinde personele yönelik SEGBİS odası kullanma talimatının asılı olduğu görülmüştür. Her bir SEGBİS odasında birer adet masa, sandalye ve çalışır vaziyette olan kameralı bilgisayar ile kulaklık ve mikrofon bulunmaktadır. Odaların ses geçirmemesi amacıyla köpüklü malzeme ile kaplandığı görülmüştür.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

147. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum İdaresi tarafından Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere erişimi sağlanmış, mahpuslarla özel görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

148. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları eğitimi, BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimler ile hassas gruplarla iletişim eğitimi gibi özel eğitimlerin dâhil edilmesi,³⁷

³⁷ AİÖK, CPT Standarts /Inf (2001)16, para. 26 :“İnsani bir cezaevi sisteminin temel taşı, mahkûmlarla ilişkilerinde doğru yaklaşımın ne olması gerektiğini bilen, işini sadece bir görev değil meslek olarak gören, iyi seçilmiş ve eğitilmiş cezaevi personeli olmuştur. Mahkûmlarla olumlu ilişkiler kurmak, bu mesleğin temel özelliği olarak görülmelidir.”

149. Kurumda bulunan tüm mahpuslara, anlayacakları dillerde Adalet Bakanlığı tarafından mahpuslara yönelik hazırlanan “Tutuklu-Hükümlü El Kitabı”nın dağıtımının yapılması,³⁸

150. Disiplin cezalarının infaz edildiği odalara kırılmaz özellikte cam takılması,

151. Yumuşak odalarda mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,

152. Yumuşak odaların ve disiplin odalarının temizliğinin yapılması ve boş olduğu zamanlarda havalandırılmasının sağlanması,³⁹

153. Mahpusların Kurum içi dilekçelerinin numaralandırılarak ilgili birimlere, imza karşılığında teslim edilmesini ifade eden zimmet defteri şeklinde Kurumun işleyişine uygun bir sistemin hayata geçirilmesi ve Kurum içi dilekçelerin, dilekçeleri teslim alan birimlerce düzenli olarak UYAP’a yüklenmesi,⁴⁰

154. Sağlık biriminde bulunan gözlem odalarındaki tuvalet ve duş alanlarına, engelli bireylerin kullanımına uygun şekilde tutunma barlarının monte edilmesi,

155. Ziyaret tarihinde kapalı olan kütüphanenin aktif hale getirilmesi,⁴¹

156. Kurumun işleyişine ilişkin mahpusları ilgilendiren konularda alınan kararlara ilişkin düzenli aralıklarla mahpuslara bilgilendirme yapılması,⁴²

³⁸ Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları), Kural 54: “Kabul edildikten sonra, her mahpusa ivedilikle aşağıdakilerle ilgili yazılı bilgi verilir:

a) Ceza infaz kurumu kanunu ve geçerli ceza infaz kurumu düzenlemeleri;

b) Resmi bilgi arama yöntemleri, hukuki yardım programlarını da kapsayan hukuki danışmanlık, ve talep veya şikayetlerin yapılmasına ilişkin usuller de dahil olmak üzere hakları;

c) Uygulanacak disiplin cezaları da dahil olmak üzere yükümlülükleri; ve

d) Mahpusun ceza infaz kurumu hayatına uyum sağlaması için gereken diğer tüm konular.” Nelson Mandela Kuralları, Kural 55.1: “54’te belirtilen bilgiler ceza infaz kurumu sakinlerinin ihtiyaçlarına uygun olarak en yaygın kullanılan dillerde sunulur. Mahpus bu dillerden hiçbirini anlamıyorsa, çeviri yardımı sağlanmalıdır.”

Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 30.1 ve 30.2: “Kuruma kabulde ve daha sonra gereken sıklıkta, tüm mahpuslar anlayacakları bir dilde cezaevi disiplinini sağlayan düzenlemeler ile cezaevindeki hakları ve yükümlülükleri hakkında yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmelidir. Mahpusların, kendilerine verilen bilgilerin yazılı bir nüshasını muhafaza etmelerine izin verilmelidir.”

³⁹ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.1: “Cezaevlerinin bütün bölümleri her zaman gerekli şekilde bakımlı ve temiz tutulmalıdır.”

⁴⁰ Nelson Mandela Kuralları, Kural 56: “Her mahpus ceza infaz kurumu müdürüne veya temsilciliğini yapmaya yetkili ceza infaz kurumu personeline her gün istek veya şikâyette bulunma fırsatına sahip olmalıdır.”

⁴¹ Nelson Mandela Kuralları, Kural 64: “Her kurumda, her kategoriden mahpusların kullanabileceği, kendilerini geliştireci ve eğitici yeterli sayıda kitabın bulunduğu bir kitaplık bulunur. Mahpuslar bu kitaplıktan tam olarak yararlanmaları için teşvik edilir.”

⁴² Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 30: “Kuruma kabulde ve daha sonra gereken sıklıkta, tüm mahpuslar anlayacakları bir dilde cezaevi disiplinini sağlayan düzenlemeler ile cezaevindeki hakları ve yükümlülükleri hakkında yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmelidir. Mahpusların, kendilerine verilen bilgilerin yazılı bir nüshasını muhafaza etmelerine izin verilmelidir.”

157. Mahpusların süreli yayınlara düzenli bir şekilde erişiminin sağlanabilmesi amacıyla gerekli çalışmanın yapılması,⁴³

158. Kapalı spor salonunun mahpusların kullanımına açılması,

159. Ziyaret tarihinde depo olarak kullanılan eş görüşme odasının temizlenerek amacına uygun şekilde mahpusların kullanımına sunulması,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

160. Ziyaret tarihinde haftada 2 gün ve yarı zamanlı şekilde hizmet veren aile hekiminin haftalık çalışma süresinin artırılması veya Kurumda görev yapan hekim sayısının artırılması,⁴⁴

hususları tavsiye edilmektedir.

3. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

161. Kurumdaki sağlık memuru sayısının artırılması ve Kurumda görev almak üzere bir sosyal çalışmacının atanmasının değerlendirilmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

⁴³ Nelson Mandela Kuralları, Kural 63: “Mahpusların gazete, dergi veya kurumların özel yayınlarını okumaları, radyo dinlemeleri, konferansları veya kurum idaresinin çıkardığı veya denetlediği benzeri araçları izlemeleri sağlanarak, önemli haberler hakkında düzenli olarak bilgi sahibi olmaları sağlanır.”

⁴⁴ Nelson Mandela Kuralları, Kural 25.2: “Sağlık hizmeti, tam bir klinik bağımsızlık içinde hareket eden yeterli personele sahip disiplinler arası bir ekipten oluşacaktır.”